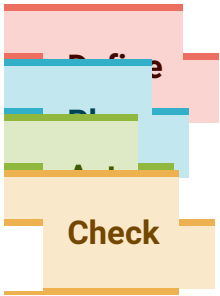

Lyčių aspekto integravimo ciklas

Tai pradinis taškas norint apibrėžti tikslus politikos poreikius, kurie turi būti tenkinami viešąja intervencija konkrečioje politikos srityje. Turite įvertinti, kaip ir koku mastu politikoje atsižvelgiama į lytis ir kokio reikia įsikišimo, kad būtų mažinama lyčių nelygybė bei skirtumai. Pirmasis žingsnis yra surinkti visus pagal lytį atskirtus duomenis ir informaciją, naudingą norint išanalizuoti moterų ir vyrų padėtį atitinkamoje politikos srityje. Tada pamėginkite atsakyti į šiuos klausimus:

- Kokiais būdais politika apskritai veikia kasdienį moterų ir vyrų gyvenimą arba tam tikrų moterų bei vyrų grupių gyvenimą?
- Ar yra lyčių skirtumų politikos sektoriuje (atsižvelgiant į teises, dalyvavimą / atstovavimą, prieigą prie išteklių ir jų naudojimą, vertybes bei normas, veikiančias lytims būdingą elgesį)?

Specialūs metodai, kuriuos galima naudoti šiame etape, yra [lyčių klausimų analizė](#) ir [poveikio lytims vertinimas](#). Analizę ketinantiems atlikti darbuotojams gali būti naudingas mokymas.

Nepamirškite patikrinti, ar jau surinktos šios srities žinios (pvz., tyrimai, programų arba projektų ataskaitos, ankstesnės politikos įvertinimai). Duomenys ir informacija prisidės prie tvirto realybės suvokimo, padės kurti geresnę politiką arba programą, bus išvengta neigiamo poveikio moterims ir vyrams, pašalinta esama lyčių nelygybė.

[Spustelėkite čia](#)

norėdami suprasti, kaip tinkamai apžvelgti literatūrą, kritiškai įvertinti sąvokas ir teorijas, atsižvelgiant į pamatines prielaidas, kurios gali būti pagrįstos šališku požiūriu į lytis.

Pasitarkite šia tema su suinteresuotosiomis šalimis (pvz., lyčių klausimų specialistais, moterų organizacijomis, kitomis pilietinės visuomenės organizacijomis) norėdami pasidalyti ir patikrinti savo duomenis bei patobulinti savo politikos arba programos pasiūlymą. Tai patobulins visų dalyvių mokymo procesą ir pagerins darbo kokybę ES bei valstybių narių lygiu.

Kai apibrėžiate savo politiką arba programą:

- atsižvelkite į savo analizės išvadas;
- apibrėžkite lyčių atžvilgiu svarbios politikos tikslus remdamiesi tomis išvadomis;
- apibrėžkite lyčių lygybės tikslus.

Čia pateikta keletas patarimų, kuriuos galima naudoti lyčių klausimų analizei, kai vertinamas moterų dalyvavimas skirtinguose politikos sektoriuose:

- nustatyti specialistų lyčių nelygybę (atlyginimai, pareigos hierarchijoje) pagrindinėse sektoriaus institucijose;
- nustatyti moterų vaidmenį sektoriuje priimant sprendimus vietiniu ir nacionaliniu lygiu;
- Apsvarstyti institucijos valdymą žvelgiant pro lyčių prizmę, siekiant įvertinti, ar pasirinkimo, įvertinimo ir propagavimo praktika gali atspindėti lyčių stereotipus, kurie nenaudingi dirbančioms bei vadovaujančioms moterims.

Lyčių planas nurodo politikos arba programų įgyvendinimo etapo planavimo procesą iš lyčių perspektyvos. Jame nustatomi lyčių politikos tikslai ir tinkami jų siekimo metodai bei įsikišimas.

Planuokite konkrečius veiksmus, būtinus norint pasiekti jūsų politikoje arba programoje nustatytų tikslų ir priemonių.

Šiame etape svarbu analizuoti biudžetą iš lyčių perspektyvos. Lyčių biudžeto apskaičiavimas naudojamas norint nustatyti, kaip biudžeto paskirstymas prisideda prie lyčių lygybės. Lyčių biudžeto apskaičiavimas rodo, kiek valstybės lėšų išleidžiama moterims ir vyrams. Tai metodika, kurią galima naudoti planavimo etape, taip pat norint stebėti vykdomas programas ir peržiūrėti praeities išlaidas. Lyčių biudžeto apskaičiavimas užtikrina, kad valstybės lėšos būtų sąžiningai paskirstomos moterims ir vyrams. Be to, jis prisideda prie valstybės lėšų naudojimo atskaitomybės bei skaidrumo. Žr. čia norėdami sužinoti, kaip [apskaičiuoti lyčių biudžetą](#).

Planuodami nepamirškite nustatyti [rodiklių](#) kurie padės stebėti lygybės tikslus – išmatuokite ir palyginkite politikos ar programos poveikį moterims ir vyrams per įgyvendinimo laikotarpį.

Atminkite, kad taip pat svarbu apibrėžti tinkamus savo politikos stebėjimo bei vertinimo momentus.

Kai sudarant finansavimo programas ruošiami kvietimai teikti paraiškas ar įgaliojimai [viešųjų pirkimų](#) procedūrų srityje (ypač rangovams, kurie samdomi teikti politikos paramos paslaugas), nepamirškite įforminti su lytimis susijusių reikalavimų. Praktiškai galima įtraukti tokius reikalavimus:

- Lyčių požiūriu subalansuota projekto komandos sudėtis
- Specialus skyrius apie su lytimis susijusius klausimus pateikiant paraišką dėl dotacijos: moterų ir vyrų situacijos nurodymas konkrečioje srityje; lytims būdingų tikslų išdėstymas atsižvelgiant į naujausius duomenis ir prašymo tikslus; paaiškinimas, kaip šių tikslų galima pasiekti.
- Taikomos metodikos, kuriose dėmesys sutelkiamas į naudotoją ir / arba dalyvavimą, atsižvelgiama į lyčių aspektą tiesiogiai į procesą įtraukiant tinkamą moterų skaičių bei stebint, kaip lyčių nelygybė / skirtumai formuoja tam tikros politikos srities aplinką.

Šie aspektai turi būti įtraukiami į pasiūlymų vertinimo kriterijus ir tikrinami įgyvendinant projektą.

Užtikrinkite lyčių klausimų specialistų dalyvavimą sprendimų priėmimo komandose arba grupėse, ypač apibrėžiant darbo programas ir biudžeto paskirstymą. Užtikrinkite, kad turintys atsižvelgti į lyčių aspektą būtų tinkamai informuoti. Pagalvokite apie komitetų ir specialistų grupių narius, ekspertų grupes, komisijas ir, labai svarbu, pasiūlymų vertinimo specialistus.

Stenkitės užtikrinti viso proceso skaidrumą. Savo planą, stebėjimo ir vertinimo ataskaitas paviėšinkite. Tai užtikrins pasitikėjimą tarp jūsų institucijos ir politikos arba programos tikslinės grupės (-ių).

Įgyvendindami politiką arba programą užtikrinkite, kad visi dalyviai pakankamai žinotų apie atitinkamus lyčių tikslus ir planus. Jei tai nėra atlikta, suplanuokite informacinius susirinkimus, gebėjimų stiprinimo iniciatyvas atsižvelgdami į darbuotojų poreikius. Lyčių lygybės mokymas – imantis gebėjimų stiprinimo iniciatyvų, siekiant integruoti lyčių lygybės aspektą sektoriuje, paprastai reikės visų dalyvių indėlio: tyrėjų, pasiūlymų vertintojų, stebėjimo ir vertinimo specialistų, mokslo darbuotojų, programos komiteto narių ir kt. Taip pat svarbu, kad būtų taikomos pagalbos priemonės, jog įgyvendinant būtų įveikti sunkumai ir pateikiamos tolesnės rekomendacijos. Pagalba gali būti įvairių formų:

- lyčių klausimų specialisto vadovaujamas ugdymas;
- departamente esantis lyčių klausimų ryšių centras, kuriame darbuotojams padedama integruoti lyčių perspektyvą savo darbe;
- dalijimasis su kolegomis patirtimi, pamokomis ir gerąja praktika apie lytis tam tikroje

politikos srityje. Galite suburti neoficialią darbo / pagalbos grupę dėl lyčių lygybės klausimų politikos sektoriuje;

- galimybė konsultuotis su lyčių (integravimo) specialistais, pavyzdžiui, naudojantis pagalbos tarnyba;
- konsultacijos su EIGE.

Lyčių kompetencijos propagavimas reikšmingai prisidės prie sklandaus jūsų politikos arba programos įgyvendinimo.

Įgyvendinant jūsų politiką arba programą gali būti pateikiamos publikacijos, pranešimai ir spaudos pranešimai. Nepamirškite pasirūpinti, kad lyčių klausimai būtų matomi, venkite seksistinės kalbos ir stereotipinių arba diskriminuojančių vaizdų. Spustelėkite čia norėdami daugiau sužinoti, kaip bendrauti neįžeidžiant lyčių. Be to, organizuodami renginius ir konferencijas gerai apgalvokite kalbėtojų sąrašą: Ar pranešėjų moterų ir vyrų skaičius yra panašus? Ar specialistėms moterims skiriama pakankamai dėmesio?

Turėkite galvoje, kad lyčių aspekto integravimas apima lyčių nelygybės šalinimą taikant politiką visuomenėje bei konkrečioje organizacijoje. Reikia kritiškai apsvarstyti esamą darbo kultūrą, praktiką, procesus ir procedūras. Turi būti pašalintos vidinės efektyvaus lyčių aspekto integravimo kliūtys, taikoma kasdieninė priimta tvarka, kurioje atsižvelgiama į lyčių aspekto integravimą.

[Sužinokite daugiau apie institucijų transformaciją.](#)

Siekiant pažangos ir taikant taisymo priemones galimi nenumatyti sunkumai, todėl būtina stebėti vykdomą darbą. Tai reikalinga ir programų, ir projektų lygiu. Todėl turi būti nustatomi rodikliai, planuojama ir įgyvendinama speciali stebėjimo veikla. Turite rinkti duomenis ir informaciją remdamiesi apibrėžtais rodikliais, kad galėtumėte patikrinti, ar pasiekti jūsų tikslai ir įvykdytos priemonės.

[Lyčių stebėjimas](#) padeda nustatyti trūkumus ir sunkumus bei kuo greičiau juos pašalinti, galima atlikti ir pakeitimus, reikalingus norint pasiekti tai, kas suplanuota. Apsvarstykite lyčių stebėjimą, t. y. stebėjimą, kuriame pagrindinis dėmesys sutelkiamas į lyčių lygybės užtikrinimą.

Atsižvelgdami į planavimo etape nustatytus laikotarpius, tęskite darbą, kad viskas vyktų pagal planą. Tai atliekant turi būti atsižvelgiama į rodiklius, nustatytus planavimo etape. Jei proceso metu nustatoma kliūčių, kurias galima iš karto pašalinti, imkitės taisymo veiksmų.

Užtikrinkite, kad būtų vykdoma su lytimis susijusi veikla ir apie ją pranešama. Pranešant apie stebėjimo rezultatus prisidedama prie mokymo, kas veikia geriausiai, kas yra svarbiausia.

Be to, stebėjimas prisideda prie atskaitomybės: tie, kurie yra atsakingi už veiksmų įgyvendinimą, turi atsiskaityti. Jei reikia, apsvarstykite galimas sankcijas.

Neskaitant stebėjimo, proceso metu arba vėliau turėtų būti atliktas įvertinimas. Turėtų būti atsižvelgiama į informaciją ir vykdant politiką ar programą surinktus bei sulygintus duomenis, taip pat – į kitas žinias ir šaltinius. Lyčių vertinimą turėtų atlikti toje srityje patirties turintys vertintojai, galintys nustatyti ir pritaikyti vertinimo klausimus bei metodus, integruojamus į lyčių lygybės perspektyvą. Nepamirškite įforminti šių reikalavimų vertinimo įgaliojimuose.

Apsvarstykite lyčių įvertinimą, sutelkdami dėmesį į lyčių lygybės užtikrinimą. Toks įvertinimas padės geriau suprasti, kas puikiai veikia ir kokių yra sunkumų – lyčių aspekto integravimo požiūri bus galima tiksliai pritaikyti atliekant veiksmus ateityje.

Savo įvertinimą paviėšinkite ir išplatinkite jo rezultatus, kad būtų galima mokytis. Turėkite galvoje, kad tai yra mokymo procesas. Jūsų išvados, išmoktos pamokos ir vertinimo rekomendacijos bus labai naudingos kuriant kitos politikos arba programos nuostatas, jos netgi gali praversti kitose politikos srityse.